

TARTIŞMA/GÖZLEM VE GÖRÜŞLER

SİVİL TOPLUM KURULUŞÇULARI DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTÜNE KARŞI: TTB İÇİN AÇILIMLAR

Onur HAMZAOĞLU, Erhan NALÇACI**

Kapitalizm, doğası gereği yaşadığı krizlerini, yetmişli yıllardaki son krizine kadar ki süreci içerisinde, ekonomik alanın yeniden düzenlenmesini önceleyip, bunu bir şekilde başarabildiğinde aşmaktaydı. Oysa, son büyük krizini aşabilmek için ekonomik alanın yeniden düzenlenmesi önceliğine eşit bir öncelikte toplumsal(ideolojik) alanın da yeniden düzenlenmesini hedeflediği ile ilgili somut verilere sahibiz.

Öyle ki, ikibinli yıllara gelindiği bugünlerde sistem, krizini aşamamış olmasına karşın, işçi sınıfı ve doğal ittifakları süreci kendi lehlerine dönüştürme iradesi(toplumsal ayaklanmanın gerçekleşmesi) gösterememektedirler. Buradan hareketle sosyalist güçlerin yaşamakta olduğu öznal krizin altında sistemin toplumsal alanın yeniden düzenlenmesine verdiği önceliğin çok büyük payı olduğu söylenebilir.

Kapitalizm, toplumsal alanın yeniden düzenlenmesinde üç temel hedefi gözetmektedir. Bunlardan ilki; üst kimliklerin reddinin sağlanması, alt kimliklerin öne çıkartılmasıdır. İkincisi; siyasal iktidar, değiştirme/dönüştürme hedef ve öngörülerinin yerine hakkın konmasıdır. Üçüncüsü de makro paradigmalardan(müdahale edilemezliğin kabulü üzerinden) yerine müdahale edilebileceği düşünülen mikroparadigmalardan ikamesidir.

Hedeflerden birinci ile sınıf kimliğinin yerini mesleki, etnik, dini kimliklerin alması, işçi sınıfı ve doğal müttefikleri içerisinde doğal olmayan kastlar yaratılıp, bunların sahiyciymişcesine kabul ettirilmesi öngörülmüştür. İkincisi ile iyileştirme-reform çabalarıyla yetinip, sonrasını istemek bir yana düşünemeyen,

üçüncüsüyle de günlük yaşam kaygılarına hapsolmuş tekillikler hedeflenmiştir.

Bu üç temel hedefin gerçekleştirilebilmesindeki öncelikli araç(lar) sivil toplum tartışmaları ile sivil toplum kuruluşları olmuştur. Öyleki, sendika, meslek örgütü, demokratik kitle örgütü(DKÖ) kavramları neredeyse reddedilircesine ağıza alınmazken, yerine sivil toplum kuruluşu kavramı yaygın olarak kullanılmaya başlanmıştır.

Sivil toplum bir yurttaşlık düzenidir. Sınıf reddedilir, toplumsal birim yurttaşdır. Yasal olarak tanımlanmış eşit haklara sahip bireyler(yurttaşlar) vardır. Buna karşın eşit hakların kullanılması, ulaşılması eşit değildir. Çünkü hak(lar) parayla satın alınabilmekte, parası olanlar için ulaşılabilir. Yani sivil toplumda yurttaşlar eşit "yetkiye" sahip olamazlar.

Sivil toplumun öncülleri, bireysel özgürlük, özel mülkiyet, piyasa mekanizması ve girişim özgürlüğü olarak tanımlanır. Bu öncüller çerçevesinde gerçekleştirilen yasal düzenlemelerle tanımlanan yurttaşlık hakkı ile toplumun bütün üyelerine(bireye) fırsat eşitliği ve özgürlüğü tanımlanmış olur. Bu olanak çerçevesinde üretim araçlarının sahibi ile emeğin sahibi "özgür ve eşit" koşullar da yaptıkları sözleşmeyle işveren-işçi konumuna gelirler. Yani sivil toplum, kapitalist üretim ilişkilerinde sınıf karşıtlıklarının ve uzlaşmazlığının gerçekleştiği alandır. Sömürü bu alan içinde gerçekleşir.

Diğerleri bugüne kadar tüketildiği için, günümüzde sivil toplumun öncülü olarak demokrasi tanımlanmaktadır. Çünkü kapitalizmin günümüzdeki aşamasında ulusötesi şirketler, IMF, Dünya Bankası vb. ile girişim özgürlüğü ve piyasa mekanizması denetim altına alındığı için sistem bu argümanları artık sivil toplumun öncülleri olarak kullanamamaktadır. Elde bir tek demokrasi

*Ankara Tabip Odası Halk Sağlığı Komisyonu Üyesi

SİVİL TOPLUM KURULUŞU	DEMOKRATİK KİTLE ÖRGÜTÜ
Üyelerin sınıfsal kimliği örtüktür.	Üyelerin sınıfsal kimliği belirgindir.
Üyelerin çıkarlarını önceler.	İlgili olduğu toplumsal pratiğin bütününe içine alan siyasallaşmayı/siyasallaştırmayı önceler.
Üyelerle örgüt ve üyeler arasındaki ilişki gevşektir.	Üyelerle örgüt ve üyeler arasındaki ilişki güçlüdür.
İlgili alanın diğer örgütleri bu örgütün ve üyelerinin rakibidir, çıkarlarının çeliştiği üzerinden yürünür (Hekim x Hemşire x Eczacı vb.).	İlgili alanın bütünlüğünü oluşturan diğer örgütlerle bütüncül ve kurumsallaşmış ilişki yürütür.
İlgili alanın pratiğinin diğer bileşenleriyle ilişkisini sorgulamaz, bütüncül programlar üretmekten kaçınır.	İlgili alanın pratiğinin diğer pratiklerle ilişkisini sorgular, yaşamın bütününe kapsayan program(lar) üretir.
Ürettiği programlarda sistemi mutlaklaştırır.	Ürettiği programlarda toplumsal değişimi, bunun da sıçramalı bir dinamığe sahip olduğunu öngörür.
İttifak ilişkilerinde sınıfı eksen almaz.	İttifak ilişkilerinde sınıfı eksen alır.
Mali kaynaklar, öncelikle sistemi yeniden üretmeye aracı olan projelerden sağlanır.	Mali kaynaklar, öncelikle üye aidatlarından sağlanır.
Uzmanlık/ilgi alanı bir otorite aracı/koz'dur	Uzmanlık alanını amatörleştirmeyi hedefler. Hizmeti üretenlerle, kullanıcıların çıkarlarının çelişmediği gerçeğinden hareket eder.

kalmıştır. Öyle bir demokrasi ki, üzerine oturduğu üretim ilişkileri ve temsil ettiği sınıfa göre somut bir içeriği olmayan, soyut bir kavram olarak. Özetle bu yapı ve üzerinde yürütülen tartışmalar sistemin; bazı sosyalistlerin bile kafasını karıştırmayı başarabildiği; manüplasyonudur. Bu manüplasyon sayesinde birey kendisini müdahale edebilir, inisiyatif sahibi ve güçlü hissetmekte, algılamaktadır.

Sivil toplum kuruluşları(STK) tam da burada, yukarıda tanımlanan üç hedefin gerçekleştirilmesinde öncelikli araç olarak devreye giriyor.

Tabloda özetlenmeye çalışılan özelliklerin de yerleştirilme çabaları ile birlikte, son 15-20 yıldır, hem bu akımla ilgili kavramlar(sivil toplum, sivil toplum kuruluşu) her geçen gün yaygınlaşıyor, hem de STK'lerin sayıları hızla çoğalıyor.

Doğu Avrupa ve Ortadoğu ülkelerinde ABD, Türkiye'de AB ve bazı Alman vakıflar aracılığı ile yürütülen sivil toplum tartışmaları ve STK'lere yönelik iştah kabartıcı bütçelere sahip projeler mısır patlağı gibi ardı ardına gündeme geliyor.

Bu projeler aracılığı ile pek çok alanda o güne değin olmayan yeni yapılanmalar(STK) oluşturulurken, kurulanların da süreç içerisinde nasıl şekilleneceği ve faaliyet alan(lar)ı bir bir tanımlanıyor. Beraberinde kapsama alanının dışında hiç kimseyi bırakmamak için, büyük üye sayılarına ulaşılması da hedefler arasında ön sıralara konuyor.

Ortak paydanın hak(lar), ortak öncülün demokrasi olarak ortaya konduğu STK'lerde üyeler, üst kimliklerinden arındırılıp, yalnızca hak arayan, dolayısıyla hakkı yaratan ayrıcalıkların ortadan kaldırılması için mücadele etmek bir yana, bunu bir yöntem olarak dahi algılayamayan yurttaşlar tek bir kalıptan üretilmeye çalışılıyor/üretiliyor.

Süreç içerisinde STK'lerin yaygınlaştırılmasının yanı sıra çoğu sendikalar ve meslek örgütlerinden oluşan DKÖ'ler de aynı öncül ve payda ile kuşatılıp STK'ye dönüştürülmesi işlemleri yürütülüyor. DKÖ'ler üye bileşenleri ile çoğunlukla çalışanlara dayanan dolayısıyla üst kimliğin daha belirgin olduğu, öne çıktığı yapılardır. Bu yapılar ve üyeleri toplumsal ittifaklarını da yine aynı üst kimliğe sahip yapılanmalarla gerçekleştirme refleksine sahiptir.

Büyük çoğunluğu emekçilerden, sınıftan yana olan, antikapitalist tutumları ile ülkelerindeki siyasal iktidarlara üyelerinin ve toplumun geniş kesimlerinin çıkarları adına muhaliflikleriyle de tanımlanan bu yapıların geleneksel yönetimlerinde değişiklikler yerine, üyelerini ve yöneticilerini sistemle uzlaştırma öngörüsü DKÖ'lerdeki dönüşümü gerçekleştirebilmenin önemli bir aracı olarak kullanılıyor.

Çoğu üye kaybına ve yılgınlığa kendini mahkum eden/hisseden bu yapılara çözüm olarak; üyelerinin günlük, sıradan yaşantısındaki sorunları toplumsal alanın diğer kompartımanlarından bağımsız olarak çözebilmelerinin araçları sunuluyor. Pek çoğunun kaynağı ABD ve AB ülkeleri olan kuruluşların doğrudan ya da dolaylı olarak

sağladığı yüksek bütçeli projeler aracılığı ile faaliyet alanları daraltılmak istenirken, dar alandaki iş yükleri de gönüllülük ve dayanışma temelinde yürütülemeyecek yoğunluğa sürükleniyor. Bu durum beraberinde üyelerle birebir teması, üyeleri üst kimlikleriyle birlikte merkeze koymayı önemsizleştirirken, "üye aidatları toplama" külfetine alternatif olarak bu projeler üzerinden mali giderleri karşılama yagınlaşan ve derinleşen bir tarza dönüşüyor.

Türkiye'de sendikalar, meslek örgütleri kısaca demokratik kitle örgütleri dolayısıyla TTB tanımlanan koşullar içerisindeyken, TTB'nin hedef kitlesi ve üyeleri olan hekimlerin emeği de süreç içerisinde hızla ücretli emek formuna dönüşüyor. Yani ücretli olmayan hekimler hızlı bir ivmeyle mülksüzleşip ücretli emekçiler haline gelerek, proleterleşiyor. Beraberinde ücretli hekimler de hızla yoksullaşiyor.

Sistem sınıfı ve örgütlerini kuşatabilmek için yeni argümanlar üretir, emekçiler yoksullaşır, örgütsüzleşir ve hekimler proleterleşirken TTB hangi alan(lar)da, ne(ler) yapmalı, öncelermelidir ?

1- Yaşamın bütün alanlarında TTB'nin sözü ve eyleminin olacağı kesişimler mevcuttur. Yeter ki akıllarımızdaki sis tabakasını kaldıralım, belleğimizi canlı tutup, tarihimize sahip çıkalım.

2- Ücretli hekimlerin çıkarları ile emekçilerin çıkarları arasında çelişki yoktur. TTB işçilerin, köylülerin, yoksul ve işsizlerin örgütleriyle üst kimliklerin başat hale getirilmesini de önceleyen bir öngörü içinde ittifak halinde olmalıdır. Toplumsal muhalefetin bir bileşeni olarak, üyelerine makroparadigmalar sunabilmelidir.

3- Sorunların aşılmasında işyerlerinde sağlık emekçileri ile birlikte çalışma koşullarına müdahale etmeyi, toplumsal yaşantıda da emekçilerin örgütleriyle birlikte mücadele etmenin olmazsa olmaz zorunluluğunu ortaya koyacak eylemlilikler öncelenmelidir. Aksi takdirde bireysel ve mesleki hedef ve çabaların mağlubiyeti hazırlayacağı baştan bilinmelidir.

4- Günümüzde artık sistemin kendini üretmek adına argümanları olarak sahiplenmekte hiçbir bahis görmediği(gerçekte öncesinde de kendisine aitti) fırsat eşitliği, insan hakları, demokrasi, etik gibi kültürel kavramlarla mesafesini belirlemelidir. Bunun yerine emek sermaye çelişmesini netleştiren, antikapitalist, antiemperyalist, sınıftan yana siyasal kültür üretimine de katkı sunacak kavramları içselleştirmelidir. Sağlık alanını bütün unsurlarıyla birlikte bu perspektifle siyasallaştırmalıdır.

5- Hak(lar) peşinde koşmak yerine, hakkın ortaya çıkmasına neden olan ayrıcalıkları ve bunu ortaya çıkaran nesnellikleri ortadan kaldırmayı hedefleyen politikaları üretmelidir. Bunu hekimin, sağlık çalışanlarının günlük yaşamında tercüme etmeyi, yaşatmayı hedeflemelidir.

6- Ulusal sorunla ilgili saptamalar konusunda; son dönemlerde ülke genelinde doğan şüphelerden etkilenmeden; sorunun ve bölgenin öncelikleri gözardı edilmemelidir. Ancak sorunun çözümü ile makroparadigmalar arasındaki ilişki yeniden örülmelidir.

7- Avrupa Birliği'nin "yeni" bir bölgesel emperyalist birlik olduğu bilinerek emekçilere, dolayısıyla sınıfa karşı örülmüş bir cephe olduğu gözden kaçırılmamalıdır. AB'ye yönelik politika ve beklentilerde diğer emperyalist ülkeler ya da paktlarla olan mesafe ve beklentiden öteye gidilmemelidir.

8- 24 Ocak Kararları'nın uygulanabileceği koşulların yaratılmasında 12 Eylül Darbesi ne ise, 28 Şubat 1997'nin de sürecin devamı için gerek görülen bir aşama olduğu konusundaki saptama ve yaklaşımlardan taviz verilmemelidir.

9- Projecilikten(dar alanda sistemi yeniden üretme çabası) vazgeçilmelidir. Sorunun, hedeflerin bütününü tanımlanmalı, bütünü ile ilgili planlamalar yapılmalı ve yürütmede de bu alanlar arasında hiçbir kopukluk yaşanmamalıdır.

Sınıftan yana kararlılığımız ve umudumuz geleceği örecektir.